

POSTANOWIENIE

10 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 10 września 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A. w W.

przeciwko M. S.

o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej M. S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 23 czerwca 2023 r., I AGa 156/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 12.500 (dwanaście tysięcy pięćset) zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego postanowienia, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

[dr]

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna

jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do przytoczonych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Pozwany wnioskował o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), które przedstawił jako pytania: -„czy fakt wydania prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie dotyczącej części świadczenia podzielnego, pomiędzy tymi samymi stronami, wynikającego z tego samego stosunku prawnego, w świetle art. 365 § 1 k.p.c., wiąże sąd rozstrzygający co do dalszej części tego roszczenia, dochodzonego w odrębnym postępowaniu procesowym nie tylko w zakresie sentencji wyroku, ale również w zakresie jego uzasadnienia, dowodów i oceny ich wiarygodności, w szczególności w warunkach wydania pierwotnego wyroku w oparciu o ustalenia zawarte w opinii biegłego sądowego wydanej na podstawie nieobowiązującego na chwilę zdarzenia stanu prawnego, co do której zastrzeżenia zostały pominięte ze względu na złożenie ich po terminie wskazanym przez sąd?”; - „czy wydanie prawomocnego orzeczenia w sprawie zwalnia sąd rozstrzygający co do kolejnej części świadczenia podzielnego, dotyczącego tych samych stron, wynikającego z tego samego stosunku prawnego, od przeprowadzenia w tym postępowaniu dowodów zawnioskowanych przez strony, w sytuacji gdy pierwotne orzeczenie wydano w oparciu o ustalenia zawarte w opinii biegłego sądowego wydanej na podstawie nieobowiązującego na chwilę zdarzenia stanu prawnego; a ponadto, czy możliwe jest limitowanie stosowania zasad współżycia społecznego w stosunku do określonych, osób sytuacji czy instytucji mimo tego, że przepis tego nie przewiduje?”.

Zgodnie z ustaloną linią orzecznictwa, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego jako na przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wymaga określenia problemu

o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Skarżący powinien to zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze stosowaniem przepisów, na tle których ono powstało. Zagadnienie powinno być ponadto „istotne” z uwagi na wagę problemu interpretacyjnego, którego dotyczy dla systemu prawa. Skoro jednak skarga kasacyjna jest wnoszona w konkretnej sprawie, to zarówno charakter rozpoznawanego roszczenia, jak i ustalony przez sądy *meriti* stan faktyczny, którym Sąd Najwyższy byłby związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.), musi pozostawać w związku z przedstawionym przez skarżącego zagadnieniem prawnym i pozwalać na jego rozstrzygnięcie.

O potrzebie wykładni przepisów prawnych jako przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania można mówić wtedy, gdy z mającego zastosowanie lub mogącego mieć zastosowanie w sprawie przepisu dekodowane są różne normy prawne, a brak jest wypowiedzi w doktrynie i orzecznictwie, które by te różnice usuwały i wyjaśniały przyczyny ich występowania. Potrzeba wykładni przepisów prawnych nie powstaje, gdy Sąd Najwyższy ustalił stanowisko i wyrażał poglądy we wcześniej wydanych orzeczeniach na temat wykładni przepisów objętych wnioskiem, a nie zaszły żadne okoliczności uzasadniające ich zmianę.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wykazano powołanych przyczyn kasacyjnych. Art. 365 i art. 366 k.p.c. były wielokrotnie przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego. Poglądy wyrażone na ten temat w orzecznictwie zostały ostatnio zebrane w uchwale Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 79/22 (OSNC 2023, nr 1, poz. 2). Sąd Najwyższy wyjaśnił w jej motywach, że art. 365 i 366 k.p.c. są ze sobą ściśle powiązane, wyrażają bowiem dwa aspekty prawomocności materialnej orzeczenia, z których moc wiążąca orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) wyraża pozytywny aspekt prawomocności materialnej i przejawia się w tym, że sąd w kolejnym postępowaniu zobowiązany jest przyjąć, iż istotne z punktu widzenia zasadności żądania zagadnienie prawne (kwestia wstępna) kształtuje się tak, jak to zostało rozstrzygnięte w prawomocnym wyroku i może doprowadzić zarówno do uwzględnienia, jak i oddalenia powództwa.

Stosownie do przeważającego stanowiska, przedmiotowe granice mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia należy oceniać według reguł przyjętych w art. 366 k.p.c., tj. w odniesieniu do przedmiotowych granic powagi rzeczy osądzonej (zob. orzeczenia powołane w uchwale z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 79/22). Objęte jest nią tylko to, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, który należy postrzegać przez pryzmat żądania pozwu i faktów przytoczonych w celu jego uzasadnienia (art. 187 § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 321 § 1 k.p.c.). W tym ujęciu moc wiążąca dotyczy rozstrzygnięcia o żądaniu w połączeniu z jego podstawą faktyczną, nie rozciąga się natomiast na kwestie prejudycjalne, które sąd przesądził, dążąc do rozstrzygnięcia o żądaniu, i których rozstrzygnięcie znajduje się poza sentencją, jako element jej motywów, ani na ustalenia faktyczne i poglądy interpretacyjne stojące u podstaw prawomocnego orzeczenia. Treść uzasadnienia, podobnie jak w przypadku powagi rzeczy osądzonej, może jednak służyć sprecyzowaniu rozstrzygnięcia zawartego w sentencji (zob. orzeczenia powołane w uchwale z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 79/22). W orzecznictwie zwraca się uwagę, że za wąskim ujęciem mocy wiążącej przemawiają konstytucyjne gwarancje dotyczące niezawisłości sędziowskiej (art. 178 ust. 1 Konstytucji), procesowa zasada dyspozycyjności, a także chęć zapobiegania petryfikacji rozstrzygnięć błędnych. Przemawiają one za tym, aby sąd mógł na nowo i samodzielnie poczynić ustalenia dotyczące faktów i sformułować oceny prawne, które rzutują na ostateczne rozstrzygnięcie sprawy. W przeciwnym razie kolejny proces zostałby zredukowany tylko do powielenia ustaleń z pierwotnego procesu i mechanicznego powielenia orzeczenia.

W rezultacie wyznaczający granice omawianego związania art. 365 § 1 k.p.c. powinien być wykładany ściśle, zwłaszcza że podstawową wartością, jaką realizować ma prawomocność materialna orzeczenia jest pewność prawna, a nie jednolitość orzecznictwa, która osiągnięta być może również poprzez realizację wymagania, by sąd rozpoznający kolejną sprawę między stronami szczególnie wnikliwie i rozważnie ją osądził, uwzględniając także argumenty, które przytoczył sąd w sprawie zakończonej wcześniej (zob. np. uchwałę SN z 8 listopada 2019 r., III CZP 27/19, OSNC 2020, nr 6, poz. 48). Sąd rozpoznający sprawę w kolejnym procesie może więc przychylić się do poczynionych w poprzednim procesie ustaleń

prawnych i je podzielić. Jest to bowiem argumentacja, która może być powtórzona, choć zawsze musi być stanowczą argumentacją sądu orzekającego w późniejszym procesie.

Aktualnie kontrowersje ogniskują się wokół zakresu prawomocności wyroków w tzw. procesach częściowych i w sprawach o świadczenia okresowe, a tymi zagadnieniami Sąd Najwyższy zajmował się w uchwałach z 12 lipca 2018 r., III CZP 3/18 (OSNC 2019, nr 5, poz. 53), z 8 listopada 2019 r., III CZP 27/19 i z 27 października 2021 r., III CZP 109/20 (OSNC 2022, nr 4, poz. 38). Sądom orzekającym w niniejszej sprawie znane były poglądy wyrażone w tych uchwałach i uwzględniły je one w ramach oceny prawnej sprawy.

O istnieniu wierzytelności pozwanego w stosunku do upadłej spółki wypowiedziały się organy postępowania upadłościowego. Wierzytelność wpisana na listę wierzytelności i częściowo zaspokojona musi być uznana za przysługującą powodowi. Do wszczęcia postępowania upadłościowego, w którym weryfikowany był charakter wierzytelności powoda doszło w czasie, gdy pozwany był członkiem zarządu spółki, gdyż – jak ustaliły Sądy meriti – objął tę funkcję 22 marca 2005 r. i pełnił ją do czasu ogłoszenia upadłości spółki.

W pewnym okresie równoległe do postępowania w niniejszej sprawie toczyło się postępowanie o zasądzenie części tej samej wierzytelności powoda. W postępowaniu w niniejszej sprawie po zebraniu części materiału dowodowego i ujawnieniu tej okoliczności sprawa zarejestrowana przed Sądem Okręgowym w Bydgoszczy jako VIII GC 367/16 (V AGa 230/18; IV CSK 510/19) została potraktowana jako prejudykat i dopiero po jej zakończeniu postępowanie zostało podjęte. Obie strony miały świadomość tej zależności, nie kwestionowały postanowienia o zawieszeniu postępowania zapadłego 17 grudnia 2018 r. i wiedziały też o ciążących na nich powinnościach dowodowych (art. 6 k.c.) w sprawie VIII GC 367/16 (V AGa 230/18; IV CSK 510/19) i niniejszej.

Prawomocny wyrok pociąga za sobą tzw. prekluzję faktów (i opartych na nich zarzutów), która wyklucza dopuszczalność dążenia do odmiennego rozstrzygnięcia sprawy z odwołaniem do faktów istniejących w czasie wyrokowania i mieszczących się w granicach podstawy faktycznej prawomocnie osądzonego żądania -

niezależnie od tego, czy fakty te zostały czy też nie zostały powołane w prawomocnie zakończonym postępowaniu (zob. np. uchwałę Sądu Najwyższego z 5 czerwca 1954 r., II CO 26/54, OSNCK 1955, nr 2, poz. 30), jednakże prekluzja ta jest ściśle związana z przedmiotem danego procesu i nie może oddziaływać w innych granicach niż sama moc wiążąca i powaga rzeczy osądzonej.

Gdy zaś chodzi o wykładnię prawa, która legła u podstaw rozstrzygnięcia w zakończonej prawomocnie sprawie, w której powód dochodził części świadczenia, nie jest objęta mocą wiążącą wyroku – w rozumieniu art. 365 § 1 k.p.c. – w innej sprawie o dalszą część tego świadczenia, pomiędzy tymi samymi stronami, w tym samym stanie faktycznym i prawnym, jeśli jest rażąco sprzeczna z prawem (zob. 27 października 2021 r., III CZP 109/20). Sądy *meriti* odniosły się do poglądów, które zaważyły na wyniku wcześniej zakończonego postępowania w sprawie o część wierzytelności odszkodowawczej powoda i stanowisko to podzieliły nie dopatrując się w nim nie tylko rażącej sprzeczności z prawem, lecz w ogóle jakiegokolwiek sprzeczności z prawem.

W sprawie VIII GC 367/16 przesądzono, że pozwany odpowiada co do uznanej wierzytelności w łącznej kwocie 15.172.813,80 zł wynikającej z umów upadłego zakładu mięsnego z powodem o dofinansowanie projektu z 2005 i 2006 r. Odpowiedzialność pozwanego na podstawie art. 299 k.s.h. została przesądzona w sprawie VIII GC 367/16 co do konkretnej zgłoszonej wierzytelności (jej części). Tym samym przesłanki odpowiedzialności pozwanego z tego tytułu co do tej samej wierzytelności (jej pozostałej części) wiążą w niniejszej sprawie, gdyż prawomocny wyrok zasądzający część świadczenia rozstrzygał definitywnie wszystkie kwestie prawne, które przy rozpoznawaniu sprawy wchodziły w zakres podstawy rozstrzygnięcia sporu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. oraz – co do kosztów postępowania – art. 98 § 1, 1¹ i 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., § 2 pkt 9 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1935), orzeczono jak w postanowieniu.

[dr]

[a.ɫ]